

Fan platformasi		
Fanning to'liq nomi: TEXNOGEN RISK VA TEXNIK TIZIMLARNING ISHONCHLILIGI		
Fan kodi: TRTT4706	Fanga ajratilgan kreditlar (ECTS): 6	davomiyligi: 1 semestr
Kafedra: Sanoat ekologiyasi		
Fan qaysi yo'nalish talabalari uchun: 61020200-Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi (kimyo va oziq-ovqat sanoati)		
Fan ma'ruza o'qituvchisi: Choriyev Rustam Ergashovich		
Fanga ajratilgan umumiy soatlar: 150	Email:	
Fan seminar mashg'ulotlari o'qituvchisi(lari):		
Prerekvizitlar: Kimyo sanoati va Tanlov turi: tanlov fan umumta'lim kadrlarni tayyorlash		
<i>Fanning qisqacha bayoni:</i> Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakillantirish vazifalarini bajaradi.		

Fanning maqsadi: talabalarga texnik tizimlar faoliyatlarida yuzaga keladigan xavflarning kelib chiqish sabablarini, xususiyatlarini, oqibatlarini va ularni yo'qotish qoidalarini, xavfsiz ish sharoitlarini yaratish, ularni nazariy va amaliy jihatdan himoyalashga hamda jarohat olganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalarini o'rgatishdan iborat.

Fan yakunida talabalar quyidagi malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishadi:

o'zlashtirish natijasida talaba:

- Texnik tizimlar faoliyatda yuzaga keladigan xavflar va ularni o'rganish;
- ishlab chiqarish jarayonlarida texnik tizimlardan faotalanish;
- texnosferada xavflarini kamaytiradigan va baxtsiz hodisalarni oldini oladigan chora-tadbirlarni o'rganish;
- zararlangan shikastlanish o'choqlaridagi fuqarolarni qutqarish va tiklov ishlarini o'tkazish;
- texnik tizimlar ishonchligini oshirish choralari ko'rish;
- jarohat olganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish va boshqa muhim vazifalarni bajara oladigan bilim;
- xavfsizlikni ta'minlash tamoyillari, uslublari va vositalarini tahlil qilish;
- ishlab chiqarish sanitariyasi va mehnat gigiyenasi to'g'risida **tasavvurga ega bo'lishi.**
- texnik tizimlar xavfsizligini ta'minlash sohasida qabul qilingan qonun hujjatlari va boshqa meyoriy-huquqiy hujjatlarning asosiy talablarini;
- xavfli va zararli ishlab chiqarish omillarining yuzaga kelishining oldini olish usullarini;
- ishlab chiqarishda mikroiklimning gigiyenik meyorlarini tashkil etishni **bilishi va ulardan foydalana olishi;**
  - – ishlab chiqarishning texnik tizimlarida xavfsiz ish sharoitini tashkil etishni;
  - – elektr qurilmalari, uskunalar, mashina va mexanizmlarni ishlatganda, texnik xizmat ko'rsatganda va ta'mirlashda ko'riladigan asosiy texnika xavfsizligi talablari;
  - – yong'in chiqish sabablari, ular oldini olish va o'chirishning tashkiliy va texnik vositalari;
  - – texnik tizimlarda kelib chiqqan noxush vaziyatlar turlari, ularning kelib chiqish sabablari, oqibatlarini tahlil qilish uslublari;
  - – texnik tizimlarda kelib chiqqan noxush vaziyatlarda insonlar va moddiy boyliklarni saqlash va qutqarish vositalarini ishlatish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.**

Ma'ruza mashg'ulotlari

Ma'ruza mashg'ulotlari katta sig'imli, multimedia qurilmalari bilan jihozlangan o'quv auditoriyalarida olib boriladi.

Amaliy mashg'ulotlar

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi, mashg'ulotlar interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Mustaqil ta'lim

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan taqdimotlar, guruh bilan ishlanmalar, referatlar tayyorlanadi.

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

2	Fan mavzulari	Ma'ruza soatlar hajmi	Amaliy mashg'ulot soatlar hajmi	Mustaqil ta'lim soatlari
1	“Texnogen risk va texnik tizimlar ishonchligi” fanining maqsadi va vazifasi. O’rganilish obyekti	2		4
2	Xavf manbalarini o’rganish		2	4
3	Texnosfera. Texnika. Texnik tizim. Texnologiya.	4		4
4	Xatarlarni o’rganish usullari		2	4
5	Risk tushunchasi. Sanoat inshootlarida xavf rivojlanishi.	2		4
6	Ortiqcha issiqlik vaqtida havo almashtirishni hisoblash		2	4
7	Riskni boshqarish va analiz qilish asoslari.	2		4
8	Bir xil yo’nalishga ega bo’lgan gazlar uchun havo ta’minoti miqdorini aniqlash		2	4
9	Miqdoriy xavf ko'rsatkichlar	2		4
10	Zaxarli(zararli) moddalar saqlanadigan binoda talab qilinadigan havo ta’minoti miqdorini aniqlash.		2	4
11	Ishonchlilik nazariyasi to'g'risida asosiy tushunchalar.	2		4
12	Texnik riskni baholashda tizim-dinamik yondashuv.		2	4
13	Miqdoriy xavflarni baholash va aniqlash metodologiyasini tahlil qilish	4		4
14	Filtrlash orqali keladigan issiqlik miqdorini aniqlash.		2	4
15	Texnik tizim xatoliklariga yo'l qo'yish sabablari	2		4
16	Ishchining issiqlikdan nurlanish intensivligini aniqlash		2	4
17	Prognozashtirish xatolar metodologiyasi	4		4
18	Ishchining issiqlikdan nurlanish intensivligini aniqlash		2	4
19	Uskunalarni ishlatishda mikroiqlimning o'zgarishi. atmosfera holatlarning organizmga xavfli ta'siri	2		4

20	Binoning ustidan yoki yonidan tabiiy yoriyish maqsadida qo'yilgan derazaning kerakli maydonini hisoblash		2	4
21	Prognozlashtirish xatolar metodologiyasi	2		4
22	Yuqoridan tushadigan tabiiy yorug'likni hisoblash		2	4
23	Yuqoridan tushadigan tabiiy yorug'likni hisoblash		2	4
24	Xavfsizlik va foydalanish qulayligi ko'rsatkichlarni aniqlash.		2	4
25	Xavfsizlik va foydalanish qulayligi ko'rsatkichlarni aniqlash		2	4
Jami		30	30	120

Adabiyotlar

1. Sh. Narziyev., R.E. Choriyev, M.A. Aliboyev, X.L. Pulatov, N.Q. Rajabov, Sh.M. Toirov Texnogen risk va texnik tizimlar ishonchligi. Darslik. – T., 2021. – 205 b
2. O'.R.Yo'ldoshev. Mehnat muhofazasi. Darslik-T 2021y. 10
3. Yormatov G'.Yo.,Yo'ldoshev O'.R., Hamraeva A.L. Hayot faoliyati havfsizligi. Darslik.T.Aloqachi, 2009, 348b.
4. A'zamov A., Tursunov T.T., Shomuratova Sh.M., Lutfullayeva N.B. Mehnatni muhofaza qilish. T. Sanostandart, 2013.
5. Qudratov O., G'aniyev T.,Yo'ldoshev U., Yormatov G'. Hayot faoliyati havfsizligi. T.:2006 .

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 488 b.
3. НХ НС 010 2011 О безопасности машин и оборудования // Приложение № 1. Основные требования безопасности машин и (или) оборудования; Приложение №2. Дополнителнкэ требования безопасности для определеннкэ категорий машин и оборудований.
4. GOST R 54124-2010 Безопасност машин и оборудований. Оценка риска.
5. GOST R EN 547-1-2008 Безопасност машин. Размеры тела человека. Част 1. Принципи определения размеров проемов, обеспечивающихполный доступ человека к машине.

Internet saytlari

1. www.technology.ru
2. www.ziyonet.uz
3. www.bilim.uz
4. www.referat.uz

---

5. www.gov.uz

6. www.lex.uz

Kontakt soatlari*: mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarish, ularni taqdim etish, zarur ma'lumotlar va turli materiallar bo'yicha savollarga quyidagi grafik asosida o'qituvchiga murojaat qilishingiz mumkin:

№	Kun	Vaqt	Xona
1.	Chorshanba	10.00 – 12.00	2/204
2.	Payshanba	10.00 – 12.00	2/204